

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 26.04.2022

Høringssvar – Forslag om å gjeninnføre strukturen i domstolene

UNICEF Norge er FNs barnefond og verdens største hjelpeorganisasjon for barn. UNICEF Norge jobber med å sikre ivaretagelsen av FNs barnekonvensjon både globalt og i Norge.

Viser til høringsbrev datert 26.01.2022 med høringsfrist 26.04.2022.

UNICEF Norge takker for anledningen til å gi innspill til Justis- og beredskapsdepartementets forslag til endring i domstolstrukturen. Departementet foreslår en reversering av domstolsreformen av 2021. Det er positivt at departementet har lagt vekt på at barnesakene er særlig sårbare og foreslått tiltak som menes å ha en positiv effekt. UNICEF Norge er imidlertid bekymret over at reverseringen av domstolsreformen ikke er tilstrekkelig vurdert etter et barnerettighetsperspektiv og at en reversering av domstolsreformen ikke vil være barnets beste. UNICEF Norge kan derfor ikke støtte forslaget slik det er fremmet på nåværende tidspunkt.

I det følgende retter UNICEF Norge noen merknader til utvalgte deler av forslaget. Manglende kommentarer til øvrige deler av høringsnotatet må ikke tas til inntekt for at UNICEF Norge er enige i vurderingene.

1. Manglende vurdering av barnets beste

Av FNs barnekonvensjon artikkel 3 (1) følger det at «barnets beste [skal] være et grunnleggende hensyn» «[v]ed alle handlinger som berører barn». Dette innebærer blant annet prosessuelle rettigheter, som pålegger lovgiver en plikt å kartlegge og vurdere hensynet til barnets beste når vedtak om lov eller forskrifter skal fattes.¹ FNs Barnekomité beskriver omfanget av den prosessuelle siden ved barnets beste-vurderingen som en «kontinuerlig prosess med konsekvensutredning av barns rettigheter for å forutsi virkningen av et lovforslag, policy eller

¹ FNs Barnekomitéens generelle kommentar nr. 14 avsnitt 6 bokstav c

budsjettbevilgning for barn og benyttelsen av deres rettigheter, og konsekvensevaluering av barns rettigheter for å vurdere den faktiske virkningen av gjennomføringen».²

Videre følger det av FNs Barnekonvensjon artikkel 4, at staten er pålagt å sette inn alle egnede tiltak for å oppfylle, respektere og beskytte rettighetene og forpliktelsene som følger av konvensjonen. Ved endringer i regelverk eller ny lovgivning følger det dermed at staten må vurdere hvilke konsekvenser forslaget vil ha for oppfyllelsen av barns rettigheter, og at barnets beste må være et grunnleggende hensyn. Staten må med andre ord gjennomføre en barnerettighetsvurdering der hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

UNICEF Norge bemerker at hensynet til barnets beste i liten grad har blitt redegjort for i høringsnotatet. Vi ser at departementet har lagt vekt på at barnesakene oppstiller prinsipielle spørsmål. UNICEF Norge savner imidlertid en grundigere barnerettighetsvurdering med en konkret identifisering og redegjørelse av hva hensynet til barnets beste innebærer i konteksten reversering av domstolsreformen, samt en vurdering av hvordan forslaget som helhet får innvirkning på Norges forpliktelser av FNs Barnekonvensjon. Det følger av det nevnte at staten må vurdere hvilke konsekvenser reverseringen av domstolstrukturen vil få og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

UNICEF Norge er bekymret for den manglende barnerettighetsvurdering, da en slik vurdering er nødvendig for å sikre barns rettigheter.

2. Krav til faglig kompetanse i domstolene

FNs Barnekomite har i sine avsluttende merknader til Norge gitt anbefaling om at Norge må sikre at barnets beste blir *«behørig innarbeidet og tolket og anvend konsekvent i alle (...) rettssaker»*, samt sikre at *«relevante fagfolk får regelmessig opplæring om realisering av en alderstilpasset, meningsfylt og myndiggjort deltakelse for barn i beslutninger som berører livene deres»*.³ Et sterkt barnefaglig miljø vil bidra til bedre prosesser og avgjørelser for barn og unge. Det er bred faglig enighet i Norge om at rettssaker som involverer barn er komplekse og setter særlig krav til

² Ibid avsnitt 35

³ CRC/C/NOR/CO/5-6 s. 3 og 4

dommerne for å sikre riktige avgjørelser og prosesser.⁴ Saker som berør barn i domstolsapparatet er gjerne sårbare og krever derfor særlig barnefaglig kompetanse for å kunne håndteres.

Anbefalingen fra FNs Barnekomite viser at høy faglig kompetanse er nødvendig ikke bare for å sikre riktige avgjørelser, men også sikre at barnet blir tilstrekkelig hørt. UNICEF Norge mener at en reversering av domstolstrukturen vil svekke den barnefaglige kompetansen i domstolen. Barn og unge berørt av prosesser i domstolen skal ha like rettigheter og like forutsetninger for forståelse og god saksbehandling i disse sakene. Hensynet til barns beste etter FNs Barnekonvensjon artikkel 3 må ses i sammenheng med barns rett til å bli hørt etter FNs Barnekonvensjon artikkel 12. Gjennom å sikre bedre kompetanse hos dommerne vil det skapes bedre forutsetninger for ivaretagelse av barns rett til å bli hørt og til at en vurderer hensynet til barns beste.

Bakgrunnen for domstolsreformen var blant annet et ønske om å sikre en god og bred barnefaglig kompetanse i domstolene og skape «*bedre rammer for behandling av barnesakene*».⁵ Særdomstolsutvalget viste blant annet til at i barnesaker, for eksempel straffe-, barneverns- eller utlendingssaker, er det behov for en særlig kompetanse utover den generelle dommekompetanse. Det skaper et behov for at den barnefaglige kompetansen er samlet og styrket. UNICEF Norge er av den oppfatning at dagens domstolstruktur er et steg i riktig retning av å utvikle et godt faglig kompetansegrunnlag for å sikre at barns rettigheter blir tilstrekkelig ivaretatt i domstolsbehandlingen. Å reversere domstolstrukturen vil innebære å gå tilbake til domstolstrukturen slik den var før reformen, og reversere de tiltak som ble gjort nettopp for å øke den barnefaglige kompetansen i domstolen. Departementet har i høringsnotatet vist til at «kurs og lignende» vil kunne ha positiv effekt. UNICEF Norge er skeptisk til at «kurs og lignende» skal kunne avhjelpe det særlige behovet for et sterkt barnefaglig miljø som krever kontinuerlig kompetanseheving over tid. I store fagmiljøer kan det eksempelvis være fagekspert eller spesialister på enkelte områder som også kan være ressurspersoner for andre dommere. Slike tiltak er vanskelig å gjennomføre på mindre domstoler og kan ikke avhjelpes med «kurs eller lignende», slik departementet foreslår.

⁴ [Prop. 11 L \(2020–2021\) - regjeringen.no](#) punkt 3.3.6

⁵ [Prop. 11 L \(2020–2021\) - regjeringen.no](#) punkt 3.4.1

Av den grunn stiller vi oss kritiske til en reversering av domstolstrukturen. UNICEF Norge mener en reversering av domstolsreformen, slik den er foreslått nå, ikke er til barnets beste. Forslaget setter barns rettssikkerhet i fare. I denne sammenheng vises det også til den manglende barnerettighetsvurderingen i høringsnotatet. UNICEF Norge mener videre at departementet ikke kan se vekk fra utviklingen av saker mot Norge i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) på barnevernsfeltet. Utviklingen synliggjør i høyeste grad behovet for sterke og brede barnefaglige miljø i domstolene.

3. Krav til effektiv saksbehandlingstid

UNICEF Norge videre bekymret for at en reversering av domstolstrukturen vil innebære at behandlingen av barnesakene vil ta lenger tid. Det følger som nevnt av artikkel 3 at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. UNICEF Norge viser i den sammenheng til FNs barnekomites Generelle Kommentar der det uttrykkes at forsinkelser eller forlengende beslutningsprosesser har «*spesielt negative effekter på barn*», begrunnet med at tidens gang ikke oppfattes på samme måte av barn og voksne.⁶ Ett år for et barn er langt lenger enn ett år for et voksent menneske. En lengre saksbehandlingstid er klart ikke til barnets beste.

Videre begrunner UNICEF Norge sin oppfatning om at saksbehandlingstiden vil bli lenger ved en reversering av reformen med uttalelser gjort av leder i Dommerforeningen, Kirsten Bleskestad, som har uttalt seg i media om reformen.⁷ Etter hennes syn har reformen ført til «*en større fleksibilitet og dermed en raskere behandling av sakene i systemet*» enn de gjorde tidligere. UNICEF Norge derfor bekymret for at en reversering av domstolsreformen vil gjøre saksbehandlingstiden lenger for sakene i domstolene, herunder også behandlingen av barnesakene. Lenger saksbehandlingstid er klart ikke til barnets beste. Et år av et barns tid er svært lang tid, og det er viktig at behandlingen av barnesakene derfor foregår på en effektiv måte.

Avslutningsvis oppfordrer UNICEF Norge at departementet også hører barn og unge som har erfaring med rettssystemet for å vurdere hva som vil være til barnets beste i henhold til FNs

⁶ CRC/C/GC/14 avsnitt 93

⁷ [Barneombudet advarer regjeringen mot å endre domstolene – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](#)

barnekonvensjon artikkel 3. For i det hele tatt å kunne ta stilling til hva som vil være til barnets beste, er det en forutsetning å høre barns mening i henhold til FNs barnekonvensjon artikkel 12.

Kontakt:

Dersom dere har spørsmål eller kommentarer kan disse rettes til juridisk rådgiver Uzma Sarwar på e-post: uzma.sarwar@unicef.no eller på telefon: 456 88 546.

Vennlig hilsen,

Kristin Oudmayer

Kristin Oudmayer

Direktør for barns rettigheter og bærekraft

UNICEF Norge